

Nordisk Tidsskrift for Musik

Nordisk Tidsskrift for Musik [NTM] blev udgivet i København fra 1. januar 1871 til 10. februar 1873 som årgang 1 og 2. Fra begyndelsen var der planlagt 21 årlige numre. Der skulle udkomme to numre hver måned undtagen i sommermånederne juni, juli og august, hvor der kun var planlagt et enkelt nummer månedligt. Den regelmæssige udgivelsesplan blev dog ikke overholdt. Både år 1871 og 1872 frembragte 21 numre, dog således, at det andet års udgivelse ikke var afsluttet før februar 1873¹. For at kunne trykke det krævede antal numre, udkom fire dobbeltnumre i første årgang og tre i anden. Tidsskriftet har hverken illustrationer eller musikeksempler. Formatet er 22,5 cm x 27,8 cm. NTMs sider er nummererede og ordnede i to spalter ligesom *Tidsskrift for Musik* (1857-1859), men i modsætning til dette, er hele NTMs teksttrykt med latinske bogstaver. Tidsskriftets økonomiske grundlag hvilede på abonnenter, som kunne tegnes hos musik- og boghandlere i de tre nordiske lande, på postkontorer og på udgiverens forretningsadresse.

NTM blev udgivet af Edvard Wagner² og trykt hos firmaet G.S. Wibes. Da *Tidsskrift for Musik* ved Immanuel Rées død i oktober 1859 pludselig ophørte, efterlod det et tomrum hos Københavns musikalske verden. Alligevel kom det næste danske musiktidsskrift først til syne elleve år senere, i november 1868. Det nye tidsskrift, som først havde titlen *Københavns Musikerforenings Tidende* (fra november 1868 til december 1869)³ og senere *Musik Tidende*⁴ fra januar til december 1870, blev udgivet af Th. Madsen og F.C. Ramsøe. Det var trykt med gotisk skrift. Siderne, som havde en størrelse af 25,5 cm x 39,4 cm, var delt i tre spalter. Tidsskriftet er en direkte forløber for det tidsskrift, som Ramsøe og Madsen overtalte Edvard Wagner til at overtage udgivelsen af 27 december 1870.

Men Ramsøes tidsskrift, var først og fremmest et tidsskrift for musikere, idet det tilbød artikler vedrørende musiklivet og det, der var relevant for professionelle musikere. Det behandlede f.eks. spørgsmål om lønninger og arbejdsforhold, foreningsproblemer og i mindre grad sociale emner⁵.

¹Det sidste dobbeltnummer, nr. 20-21 blev udsat til 10. februar 1873. Bortset fra et enkelt nummer, som indeholder 8 sider, omfatter de individuelle numre 4 sider. Det første dobbeltnummer i første årgang indeholder 12 sider. Alle andre dobbeltnumre har 8 sider.

²Wagner er kun identificeret i forordet til første årgang, januar 1871, nr. 1:1.

³Tidsskriftet udgav sit første nummer, et prøvenummer, i november 1868 med et månedligt nummer; derefter, indtil 1869 (nr. 1-14). I januar 1870 fortsatte det som *Musik-Tidende* med at udgive et nummer månedligt (nr. 1-12) indtil december 1870.

⁴*Nordisk Tidende for Musik*, I, nr. 1 (januar 1871):1.

⁵Lignende spørgsmål el. problemer diskuteres ofte i "Foreningsrapport", som jævnlig medtages i tidsskriftet.

Fra slutningen af 1850'erne var der hos den bredere del af Københavns borgerskab en voksende kulturel interesse. I 1868 blev Kammermusikforeningen grundlagt, i 1872 Korforeningen, i 1871 Samfundet til Udgivelse af Dansk Musik og endelig Musikkonservatoriet, som officielt begyndte sin aktivitet i 1867. Manglen på et specielt dansk musiktidsskrift, særlig i hovedstaden, var efterhånden blevet mærkbar.

Wagner valgte ikke *Københavns Musikerforenings Tidende/Musik-Tidende*, som først og fremmest var beregnet til professionelle musikere, som model for sit nye blad⁶. Han valgte Immanuel Rées *Tidsskrift for Musik* (1857-1859) til forbillede for sit nye tidsskrift og kaldte det *Nordisk Tidsskrift for Musik*. Titlen er noget misvisende, idet den indeholder ordet "nordisk" som i princippet antyder, at tidsskriftet ikke bare er beregnet til danske læsere, men også til læsere i de andre nordiske lande. Desuden skriver Edvard Wagner:

Den valgte Titel: *Nordisk Tidsskrift for Musik* vil allerede antyde, at det herefter ikke blot skal indskrænke sig til at afhandle vore egne musikalske Tilstande, men saavidt muligt søge at holde Skridt med de to nordiske Broderrigers Virksomhed på dette Omraade. Dermed skal dog ikke Udtrykket "nordisk" være saaledes betonet, at Tidsskriftet udelukkende skal beskæftige sig med Musikens Frembringelser i de tre nordiske Riger; det skal meget mere antyde, at det overhovedet vil meddele alt det, der kan have Interesse for Musikyndere i Norden...⁷

Til trods for tidsskriftets erklærede hensigt, skrev NTM meget lidt om musik i Norge og Sverige. Endvidere ændrede tidsskriftet titel til *Nordisk Tidsskrift for Musik og Teater* fra nr. 14 første årgang, noget der peger på, at der ikke var tilstrækkelig publikumstilslutning blandt abonnenterne til at holde liv i NTM. Da der på denne tid både i Sverige og Danmark var stor interesse for teater og ballet, blev tidsskriftets andet hovedområde teater. Men til trods for dette initiativ og ytringer om støtte fra danske førende kræfter inden for musiklivet, endte tidsskriftet sine dage i 1873⁸.

Edvard Wagner, NTMs udgiver, var en beskeden mand, som kun i et enkelt tilfælde er tilkendegivet som tidsskriftets udgiver⁹. Han fremfører sit bidrag til tidsskriftet som begrænset til benyttelse af hans forretningsadresse ved anskaffelsen af tidsskriftet¹⁰. Der findes meget lidt information om Edvard Wagner. Hans far, Israel Wagner (1807-1897), havde en musikforretning og et mindre forlag i Helsingør fra 1841-1878¹¹. Edvard

⁶Det nye tidsskrift, som var beregnet for det samme publikum (professionelle, amatører og andre interesserede i musik), indeholdt lignende stof og var typografisk præsenteret på samme måde.

⁷*Nordisk Tidsskrift for Musik og Theater*, [årg. I], nr. 1 (1 januar 1871):1.

⁸NTM [årg. II], nr. 2-21 (februar 1873):84.

⁹I forordet til NTM, skriver Th. Madsen og F.C. Ramsøe, at de trækker sig tilbage fra redaktionen og overgiver ansvaret at udgive tidsskriftet til Hr. Wagner. [I, nr. 1 (januar 1871):1].

¹⁰Ibid.

¹¹Dan Fog: *Notendruck und Musikhandel im 19. Jahrhundert in Dänemark*, (Copenhagen, 1986): 121 og 303.

Wagner åbnede egen forretning, Wagners musik og kunstforretning, i København i 1869. Den lå først i Købmagergade og tre år senere i Østergade. Wagner udgav danse og sange, bl.a. nogle af Friedrich Kuhlau (1872), og i 1874 overtalte han Edvard Grieg til at arrangere en samling *Norges Melodier*, som han også udgav (1874-1875)¹².

Til tidsskriftets regelmæssige indhold hører en indledende artikel, som enten giver en oversigt over en komponists stil—(se f.eks. Robert Schumanns bedømmelse af de danske komponister I.C.E. Hartmann, Niels W. Gade og C.E.F. Weyse)—en dialog med en komponist (Carl Maria von Weber eller Mendelssohn) eller en biografisk skitse over en komponist (f.eks. Spohr, Méhul eller Karl Tausig). Mange artikler strækker sig over to-tre numre f.eks. de som behandler Berlioz, Gluck og Bellini.

Tidsskriftets to andre relativt faste træk, er en anmeldelsesdel og en annoncedel. Undertiden er der to eller flere artikler og mere end en anmelderdel i et nummer. Der findes også regelmæssigt meddelsesaftnit, som indeholder en hel del blandede nyheder. Fremtrædende træk er lister og notitser vedrørende nyudgiven musik og anmeldelser fra udlandet. Her har klavermusik og sang højeste prioritet. Gennem hele NTM ses udgiverens store interesse for ny musik. F.eks. gives lister over nye musikudgivelser som først og fremmest repræsenterer danske komponister udgivet af danske udgivere.

Lejlighedsvis præsenterer tidsskriftet en artikel som et kontroversielt emne, som "Nutidens Koncert-Programmer" og gør opmærksom på problemer, der lægger op til diskussion. Disse artikler er ikke didaktiske eller pædagogiske af natur. Der er også artikler om generelle emner som "Kunsten, at høre", "Salonmusik" eller artikler som er mere filosofiske som f.eks. den nævnte artikel "Nutidens Koncert-Programmer". Nogen nekrologer indeholder biografisk stof over Auber, Fétis og Henrik Rung. Opmærksomhed vækker den danske komponist Asger Hameriks artikel om sit første indtryk af Peabody Institute i Baltimore, som han besøgte i november 1871, og artiklen om Tivoli og Klampenborg forlystelsesparker med titlen "Vor musikalske sommersaison". Der er mange anekdoter med forbindelse til musik, bl.a. en spalte med titlen "Jocosa"¹³.

Da tidsskrifttitlen blev ændret, og det talte drama blev medtaget, blev en grundig gennemgang både af koncerter i hovedstaden og opførelser på Det kongelige Teater fræmtredende træk i NMT. Spalten "Theatrene" kommer med anmeldelser fra adskillige Københavnske scener som Folketeateret og Secondteatrene og i mindre grad, Hofteateret og Kasino teater¹⁴. Spalten "Revue" medtages altid. Den indeholder nyt om danske og udenlandske komponister og udøvere.

¹²Ibid.: 305.

¹³Disse kommer næsten udelukkende før NTM ændres til *Nordisk Tidsskrift for Musik og Theater* [I], nr. 14-15 (september 1871).

¹⁴Fra 29. september 1874 (nr. 14-15).

Flertallet af tidsskriftets artikler er oversættelser fra tyske bøger og tidsskrifter (f.eks. *Neue Zeitschrift für Musik* og *Signale für die musikalische Welt*) med forfattere som Schumann, Franz Brendel, Eduard Hanslick og Johann Christian Lobe. Valget af artikler fra disse forfattere viser redaktørens bestræbelser på at holde en standard af høj kvalitet.

For at følge moderne standard er substantiverne skrevet med små bogstaver. Kun i direkte citater er der anvendt store. Denne publikation er baseret på et eksemplar fra Danske Afdeling i Det kongelige Bibliotek, København.